

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 44159/18

TEMİZİŞLER MADENİ YAĞ SANAYİ TİCARET LİMİTED
ŞİRKETİ/Türkiye

12 Ekim 2021 tarihinde,

Başkan

Aleš Pejchal,

Hâkimler

Branko Lubarda,

Pauliine Koskelo,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla,

Komite halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan davanın temelinde bulunan, Türk

hukukuna göre bir şirket olan, merkezi Amasya'da bulunan ve Samsun

Barosuna bağlı Avukat D.E. Dilek tarafından temsil edilen Temizişler

Madeni Yağ Sanayi Ticaret Limited Şirketinin ("başvuran") 5 Eylül 2018

tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin

Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvuruyu

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2021. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

(“No. 44159/18), başvurunun, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde, Türkiye temsilcisi olan, Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanı Hacı Ali Açıkgül tarafından temsil edilen Türk Hükümetinin (“Hükümet”) bilgisine sunulması kararını, tarafların görüşlerini dikkate alarak, gerçekleştirilen müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir:

DAVANIN KONUSU

1. Dava, başvuranın sahip olduğu otobüs hattını işletme ruhsatının iptal edilmesiyle ilgilidir.

2. Samsun Büyükşehir Belediyesi, 2000 yılında, bu otobüslerin bazılarının ve bu otobüs hatlarını işletme haklarının satışa çıkarılmasına karar vermiştir. Belediye ve alıcılar arasında düzenlenen sözleşmeler, “otobüs hattını işletme haklarını kiralama sözleşmesi” başlığı altındadır. Bu sözleşmede, süre belirtilmemekte ve işletme ruhsatının her yıl yenileneceği ifade edilmektedir. Bu sözleşmede, ruhsat yenileme ücreti, hatların işletilmesi için Belediye tarafından sunulan hizmet ücreti ve hakların üçüncü bir şahsa devredilmesi ücreti belirlenmektedir.

3. Ardından, alıcılardan biri sahip olduğu otobüsü ve işletme haklarını üçüncü bir şahsa devretmiş ve bu şahıs da 2007 yılında bu hakları başvurana devretmiştir.

4. Başka bir nakliye şirketinin başvurusu üzerine, 18 Ağustos 2014 tarihinde, idare mahkemesi Belediyenin zımnen faaliyet süresi on yılı aşan ruhsatların feshedilmemesi kararını iptal etmiştir. İdare mahkemesi, Kamu İhale Kanunu’nun 64. maddesi gereğince, taşınır veya taşınmaz mallara ilişkin kiralama sözleşme süresinin on yılı aşamayacağını ve Belediyenin otobüs hattını işletme ruhsatlarını kiraladığı sözleşmelerde süre sınırı koymayarak, hukuka uygun hareket etmediğini ileri sürmüştür.

5. Ayrıca, hakları bu davayla etkilenen diğer dört şirketin aksine, başvuran bu davaya müdahil olmamıştır.

6. İdare mahkemesinin kararına uymak için, 2014 yılında, Belediye, başvuran da dâhil olmak üzere, hak sahiplerinin on yıldan fazla bir süredir kullanılan bütün işletme ruhsatlarını geri çekmiştir. Bu idari işlem hakkında yapılan başvuru, Belediyenin ilgili bir makamın himayesi altına alındığı ve yalnızca idare mahkemesinin kararını uyguladığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

7. Başvuranın ayrıca, sözleşmenin, ruhsatın yıllık olarak yenilenmesini öngören sözleşmeye ilişkin tek koşulun, sözleşmenin süresiz olduğu anlamına gelemeyeceği gerekçesiyle, maruz kaldığı zararın tazminini amaçlayan tam yargı davası başvurusu reddedilmiştir. Bu sözleşme, kira sözleşmelerinin süresinin on yılı geçemeyeceğini, başvuranın bu hükmü göz ardı edemeyeceğini ve dolayısıyla ruhsatın yenilenmesine ilişkin haklı bir beklentinin bulunamayacağını belirten Kamu İhale Kanunu'na atıfta bulunmaktaydı.

8. Belediyenin, 2014 ve 2018 yılları arasında, başvuranın hak sahibi olduğu hattı işletmeye devam etmesine izin verdiği iddia edilmiştir. 2018 yılında, yeni Kamu İhale Kanunu kabul edildikten sonra, Belediyenin "düşük" olarak nitelendirdiği aylık kiralara için başvuran da dâhil olmak üzere, ruhsatlar eski hak sahiplerine üç yıllığına kiralanmıştır. Başka bir ifadeyle, başvuran ruhsatını aldığı yıl olan 2007 yılından beri söz konusu hattı kesintisiz olarak işletecektir.

9. Başvuran, otobüs hattını işletme hakkındaki sözleşmenin, kira sözleşmesi değil ancak kamu hizmeti imtiyaz sözleşmesi olduğunu belirterek, Sözleşme'ye Ek 1. No.'lu Protokolün 1. maddesi anlamında, mülkiyetlerine saygı hakkının ihlal edilmesinden şikâyet etmektedir. Başvuran, ihale çağrısının bir süre belirtmediğini ve sözleşmenin yıllık yenileme öngördüğünü tespit ederek, sözleşmenin süresiz olduğunu iddia etmektedir. İdare mahkemesi tarafından sözleşmenin iptali sırasında on yıldan fazla bir süredir Belediye tarafından her yıl yenilenmiş olması, tarafların niyetinin esasen belirsiz süreli bir sözleşme yapmak olduğunu göstermektedir. Her

hâlıkârda, başvuran bu tür sözleşme yenilemenin meşru bir beklenti doğurduğu kanaatine varmaktadır.

10. Başvuran ayrıca, mahkeme kararlarının yeterince gerekçeli olmadığını, 18 Haziran 2014 tarihli kararına ilişkin yargılamaya katılmadığını ve ödediği tutarın esasen bir kira tutarına veya iddia edildiği gibi bir imtiyaz tutarına tekabül edip etmediği konusunu değerlendirecek bir bilirkişi raporunun bulunmadığını dikkate alarak, Sözleşme'nin 6. maddesi anlamında, adil yargılanma hakkının ihlal edilmesinden şikâyet etmektedir.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ

11. Mahkeme, Hükümetin birçok kabul edilemezlik itirazını ileri sürdüğünü gözlemlemekte ancak başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, kabul edilemez olduğundan yanıt verilmesinin gerekli olmadığı kanaatine varmaktadır.

12. Mahkeme, ticari faaliyette bulunma ruhsatının bir mülk olduğunu ve bu ruhsatın geri alınmasının Sözleşme'ye Ek 1. No.'lu Protokolün 1. maddesi tarafından güvence altına alınan hakkın ihlalini teşkil ettiğini hatırlatmaktadır (*Megadat.com SRL/Moldova*, No. 21151/04, §§ 62-63, AİHM 2008, *Rosenzweig ve Bonded Warehouses Ltd./Polonya*, No. 51728/99, § 49, 28 Temmuz 2005).

13. Somut olayda, başvuranın ruhsatı, ruhsat süresinin on yılı aşamayacağı gerekçesiyle yenilenmemiş ve ilgilinin tazminat talebi hukuka uygunluğu ve bu ruhsatın yenilenmemesinin öngörülebilirliği nedeniyle, reddedilmiştir.

14. Bununla birlikte, Samsun İdare Mahkemesinin 18 Ağustos 2014 tarihli kararında belirttiği gibi, sözleşmede açıkça herhangi bir süre belirtilmemiş ve ruhsatın her yıl yenilenmesi öngörülmüştür. Öte yandan, on yıllık süreyi aşan ruhsatların yenilenmesinden ve idare mahkemesi önündeki ilk yargılama sırasında Belediye tarafından ileri sürülen argümanlardan, Belediye yetkililerinin niyetinin esasen sözleşmeye belirsiz süreli sözleşme

niteliğinin eklenmesi olduğu anlaşılmaktadır. Bu türden koşullar, başvuruda bir beklentinin veya sözleşmenin süresiz olarak yenileneceğine dair bir umudun doğmasına imkân vermiştir.

15. Bununla birlikte, sözleşmede açıkça işletme hakkının kiralanması hakkı şeklinde başlık verildiğini ve konu olarak söz konusu hakların kiralanması şeklinde belirtildiğini gözlemlemek gerekmektedir. Öte yandan, sözleşmede özellikle bu sözleşmede ele alınmayan hususlarda, uygulanacak kanunun Kamu İhale Kanunu olduğu belirtilmekteydi. Hâlbuki söz konusu Kanunda taşınır veya taşınmaz mallara ilişkin kira sözleşmelerinin on yılı aşamayacağı açıkça belirtilmektedir. Açık ve erişebilir olan bu unsurlar dikkate alınarak, başvuran on yıllık sürenin ötesinde ruhsat yenileme hakkının bulunmadığını ve Belediyenin niyeti ne olursa olsun, sözleşmenin on yıllık sürenin sonunda sona erme riskinin açık olduğunu inkâr edemez (*Fredin/İsveç (No. 1)*, 18 Şubat 1991, §§ 51 à 55, A Serisi, No. 192 ve *Werra Naturstein GmbH & Co KG/Almanya*, No. 32377/12, § 52, 19 Ocak 2017).

16. Bu süreyi aşan bir ruhsat yenilemenin hukuk dışı niteliği, Belediye Başkanının davranışına rağmen, ruhsatın geri alınmasının ihlali ve tazminat eksikliğinin başvurana aşırı bir yük getirdiği düşünülemez kadar açıktı.

17. Bu unsurları dikkate alarak, Mahkeme ruhsatın yenilenmemesinin ve tazminat ödenmemesinin, söz konusu diğer menfaatler arasında kurulması gereken adil dengeyi bozmadığı kanaatine varmaktadır.

18. Sonuç olarak, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1.maddesine ilişkin şikâyet açıkça dayanaktan yoksundur.

19. Diğer şikâyetlerle ilgili olarak, Mahkeme sahip olduğu unsurları dikkate alarak ve ileri sürülen iddialar hakkında karar vermekle yetkili olduğu ölçüde, hiçbir ihlal görünümü tespit etmemektedir. Sonuç olarak, bu şikâyetler de kabul edilemezdir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup 18 Kasım 2021 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

{signature_p_2}

Hasan Bakırcı

Aleř Pejchal

Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Başkan